

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВСП «ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ, ПРАВА ТА
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЗУНУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ВСП «ФКЕПТ ЗУНУ»
Василь МАРТИНЮК
2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї»

Освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр

Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність – 053 Психологія

Освітньо-професійна програма – «Психологія»

Циклова комісія суспільних та психологічних дисциплін

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні (год.)	Самостійна робота (год.)	Загальний обсяг год.	Екзамен/ залік
Денна	3	6	20	20	80	120	екзамен

Тернопіль – 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 053 Психологія затвердженої Педагогічною радою ВСП «ФКЕПІТ ЗУНУ» «ФД» 22.02 2025 р.

Робоча програма складена викладачем Лукашем Е. Я.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії суспільних та психологічних дисциплін, протокол № 1 від 22.02 2025 р.

Голова циклової комісії

Галина ДУРДАС

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Психологія сім'ї»

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>Денна форма навчання</i>
Змістових модулів – 3	Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки	Вибіркова дисципліна
	Спеціальність – 053 Психологія	Рік підготовки – 3
Загальна кількість годин – 120	Освітньо-професійна програма «Психологія»	Лекції (20 год.)
		Практичні (20 год.)
		Самостійна робота (80 год.)
	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Вид контролю: залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Процес трансформації сучасної сім'ї як соціального інституту супроводжується тривожними ознаками її дезорганізації — збільшенням кількості розлучень, сімейно-побутових порушень, зниженням рівня народжуваності, послабленням виховного потенціалу сім'ї, неврозами тощо. Це дає підстави стверджувати, що стан сучасної сім'ї кризовий.

Безумовно, зміцнення сім'ї багато в чому залежить від її соціально-економічної, правової захищеності. Водночас причини окремих сімейних проблем часто криються або в особливостях сімейного спілкування, або в індивідуальних характеристиках членів сім'ї, тобто мають психологічний характер.

У цьому зв'язку одним з важливих напрямків діяльності практичного психолога є надання сім'ї психологічної допомоги. Ефективність цієї роботи значною мірою залежить від особистості психолога, його життєвої позиції, поглядів, що мають ґрунтуватися на науковому підході до вивчення сім'ї.

2.1. Мета вивчення дисципліни: розкрити психологічні особливості сучасної сім'ї, об'єктивні і суб'єктивні умови її розвитку, роль сім'ї в соціалізації індивіда, озброїти практичних психологів знаннями про психологію сім'ї і шляхи надання сім'ї психологічної допомоги, ознайомити студентів-психологів з психологією шлюбно-сімейних стосунків як науковою дисципліною, так і прикладною галуззю психологічної науки (навчальна); психологічна підготовка молоді до сімейного життя (вихована).

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

- сформувані систематизовані уявлення про еволюцію шлюбно-сімейних відносин;
- розкрити особливості життєвого циклу сім'ї та закономірності її динаміки;
- висвітлити чинники та концепції дестабілізації шлюбно-сімейних відносин;
- окреслити модель психологічно здорової сім'ї;
- зазначити способи надання психологічної допомоги сім'ї.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Диференційна психологія» студент повинен:

знати:

- теоретико-методологічні засади і понятійно-термінологічний апарат дисципліни;
- предмет та завдання дисципліни, історію та сучасні тенденції розвитку вітчизняної та зарубіжної психології сім'ї, загальні закономірності та психологічні особливості стосунків у сім'ї;
- розуміти і бачити взаємозв'язок даної дисципліни з іншими галузями психологічної науки та з філософськими, соціологічними, економічними, юридичними науками;
- мати наукове уявлення про соціально-психологічні, психофізіологічні та соціальні засади психології сімейного життя;
- методологічні та методичні основи становлення подружньої підсистеми, психологічні особливості подружніх конфліктів;
- мати уяву про основні психологічні методи вивчення психології подружніх стосунків.;

вміти:

- аналізувати, систематизувати та узагальнювати прослуханий та прочитаний матеріал з питань психології сімейного життя;
- орієнтуватися в сучасній науковій літературі з питань психології сім'ї;
- володіти теоретичними основами розв'язання завдань профілактики подружніх девіацій та підвищення психолого-педагогічної компетентності подружньої пари;
- застосовувати методи діагностики сімейних стосунків у практичній діяльності; розробляти рекомендації щодо попередження конфліктів у сім'ї;
- проводити психологічні та соціально-психологічні дослідження, спрямовані на вивчення динаміки сім'ї;
- демонструвати практичні навички надання психологічної допомоги сім'ї.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психологія сім'ї»

Модуль I. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ СІМ'Ї

Тема 1. Розвиток інститутів шлюбу і сім'ї у контексті культурно-історичного розвитку людства.

Проблематика, предмет, об'єкт і завдання психології сімейних відносин. Основні концептуальні підходи у вивченні шлюбно-сімейних відносин: еволюціонізм (І.Я. Баховен, Дж.Ф. Мак-Леннан), функціоналізм (Е. Дюркгейм, У. Огборн, Е. Берджес), біологізм (Ч. Дарвіна), емпіризм (Ф.Ле Пле), сциентизм (У. Джемс, Ч. Кулі, У. Томас, Ф. Знавецький, Ж. Піаже, З. Фрейд). Сім'я і шлюб в історії суспільства (шлюб у давні часи; європейський шлюб у середньовіччі; сім'я у біблійні часи; язичницька сім'я; християнська модель сім'ї). З історії української родини. Типові моделі сучасної української сім'ї. Характерні риси сучасної української сім'ї. Сучасні дослідження шлюбно-сімейних взаємин (Ю.І. Альошина, В.Н. Дружин, С.В. Ковальов, О.С. Співаковська, Е.Г. Ейдемільер та ін.). Новими напрямками у дослідженні сімейних відносин є: з'ясування впливу сім'ї на розвиток віктимної поведінки підростаючої особистості (О. Двіжона, О. Ліщинська, Н. Максимова, В. Медведєв, І. Трубавіна, О. Харан), дослідження творчого потенціалу сучасної сім'ї (В. Моляко, Л. Міщиха, Л. Мойсеєнко, Т. Титаренко), вивчення життєдіяльності прийомних сімей (Г. Бевз, І. Пеша, А. Капська), аналіз впливу міграційних процесів на психологічне здоров'я сім'ї (О. Лютак, В. Калиненко, О. Кравцова, Ю. Римаренко), визначення місця сім'ї у сучасній структурі українського суспільства (Ю. Золотарьова, Т. Третьяченко, Г. Федоришин), з'ясування специфіки психотерапевтичного супроводу сучасної сім'ї (Т. Гурлева, З. Кісарчук, Н. Чепелева, Т. Яценко та інші).

Тема 2. Соціально-психологічні характеристики сім'ї.

Соціально-психологічна сутність сім'ї та її характеристики (психологічний клімат, сумісність, сімейні інтереси тощо; композиція, структура, групові процеси, групові норми і санкції). Переваги й унікальність сім'ї як малої соціальної групи. Функціонально-рольова структура сім'ї. Подружні ролі (традиційні, товариські, ролі партнерів, від узгодженості яких залежать особливості взаємин подружжя). Умови розподілу ролей між подружжям. Функції сучасної сім'ї: виховна, господарсько-побутова, емоційна, духовного спілкування, первинного соціального контролю, сексуально-еротична та ін. Комплексність у виконанні сім'ю функцій. Типологія сімей (за кількістю дітей, за складом, за структурою, за стадією становлення сім'ї, за якістю зовнішніх та внутрішніх меж, за способом реагування на стресові, конфліктні ситуації та нормативні кризи, за рівнем виховного потенціалу, за станом психологічного здоров'я, за структурою влади, за розподілом ролей, за ступенем включення членів родини в сімейні стосунки, залежно від адаптивних ресурсів сім'ї). Психологічно благополучна і неблагополучна сучасна сім'я. Поняття "психологічне здоров'я сім'ї". Структура психологічного здоров'я сім'ї (за В. Торохтієм). Сімейно обумовлені переживання, які особливо несприятливо впливають на психічний і соматичний стан здоров'я людини (Е.Г. Ейдемільер, В.В. Юстіцкіс).

Тема 3. Проблеми стабільності шлюбу і сім'ї.

Співвідношення понять «шлюб» і «сім'я». Мотиви вступу у шлюб. Фактори стабільності шлюбу і сім'ї. Роль подружньої сумісності в підтримці стабільності шлюбу. Етапи досягнення подружньої сумісності. Постановка питання сумісності у соціальній психології (А.В. Петровський). Основні підходи у визначенні поняття "сумісність": функціонально-рольовий (С.В. Ковальов, В.Н. Дружинін, Т. Яценко); структурний (Обозов Н.Н., Обозова А.Н., Олійник Н., Кричевський, Антонова, Ольшанський Д., Аугустінавічуте А.). Теорії сумісності (концепція дублювання батьківських якостей, концепція дублювання

якостей братів і сестер, гіпотеза Р. Вінча про компліментарність, прогностична модель сумісності Р. Акофф і Ф. Емері та ін.). Психофізіологічна, ціннісно-орієнтаційна та особистісна складові сумісності подружжя і способи її діагностики. Типи ставлення кожного з партнерів до цінностей іншого. Типологія сімей за характером психологічної й ціннісно-орієнтаційної єдності. Сутність поняття «психологічне здоров'я сім'ї».

Тема 4. Характеристика психологічної сутності шлюбу.

Тлумачення поняття «шлюб». Стилi шлюбних відносин (типологія шлюбних стосунків, в основу якої покладено поведінкові реакції партнерів у стосунках (за Сейнером); типологія за розподілом прав; типологія шлюбних стосунків за реакціями подружжя у конфлікті (Уайл), типологія за емоційною залежністю, стилі шлюбу за Е.Берном, типологія шлюбу за К. Вітакером та ін.). Альтернативні форми шлюбно-сімейних відносин (самотність, незареєстроване співжиття, свідомо бездітний шлюб, розлучення, повторні шлюби, відкритий шлюб, позашлюбний секс, гомо сексуальність, груповий шлюб, колективні сім'ї). Готовність особистості до шлюбу та сімейного життя (фізична і фізіологічна зрілість, соціальна готовність, етико-психологічна готовність, сексуальна готовність). Рівні готовності до шлюбу. Статеве виховання в сім'ї. Умови готовності майбутнього подружжя до шлюбу. Умови створення психологічно здорової сім'ї. Особливості подружнього спілкування. Вплив спілкування на стабільність сім'ї. Дефекти сімейного спілкування. Форми сімейних стосунків.

Модуль II. ФОРМУВАННЯ ПОДРУЖНЬОЇ ПАРИ ТА ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ СІМ'Ї

Тема 5. Формування подружньої пари та спілкування в сім'ї .

Теорії вибору шлюбного партнера (психоаналітична теорія, теорія комплементарних потреб Р.Вінча, інструментальна теорія вибору подружжя

Р. Сентерса теорія “стимул-цінність-роль” Б. Мурстейна, або “обмін і максимальна вигода”, теорії “фільтрів” А. Керкгоффа і К. Девіса, “кругова теорія любові” А. Рейса, модель співвіднесення міжособистісного сприйняття і динаміки дошлюбних відносин (М.А. Абалкіна). Психологічна характеристика періоду дошлюбного спілкування. Дошлюбні чинники, які впливають на стабільність шлюб. Дошлюбні ігри. Прийняття рішення про вступ у шлюб. Мотиви вступу у шлюб (інтимно-особистісний, морально-психологічний, сімейно-батьківський; господарсько-побутовий. Психологічні пастки періоду дошлюбного спілкування. Мотиви вступу у шлюб у дисфункційних сім'ях.

Тема 6. Емоційний компонент взаємодії подружжя.

Кохання як основа подружніх стосунків.

Тлумачення поняття “атракція” (Л. Гозман, Л. Шнейдер). Етапи розвитку емоційних відносин. Феномен кохання та його прояви. Принципи кохання (універсальний, принцип дієвої спрямованості, принцип активної зацікавленості, точності і надійності оцінки об'єктів, дій). Співвіднесення понять “кохання” і “закоханість”. Теорії кохання: оптимістичні (А. Маслоу, “трьохкомпонентна” теорія кохання Р. Стернберга, схеми діадичних відносин Т. Кемпера, концепції кохання В. Сатір, І. Сеченова, В. Століна, В. Соловійова, П. Флоренського та ін.), песимістичні (Л. Каслер, З. Фройд, В. Рейк, Мартінсон). Пастки кохання (пастка неповноцінності, пастка жалості, сексуальний комфорт, спільність інтересів). Умови збереження емоційних відносин (С.Д. Лаптенко, М.Т. Кузнецов).

Тема 7. Психологія подружнього статевого життя.

Біологічні, психологічні та соціокультурні відмінності статей. Динаміка потреб у жінок і чоловіків у шлюбі (Т.В. Андреева і Т.Ю. Пипченко). Біологічна сутність шлюбу. Етапи сексуальної адаптації подружжя: Етап первинної адаптації, Етап прогресуючої адаптації Етап стабільної адаптації . Співвідношення віку осіб, які вступають у шлюб (І.Ф. Юнда). Психологічні типи сексуальних партнерів (С.С. Лібіх). Сімейно-сексуальні дисгармонії та їх

причини (І.Ф. Юнда, Т. Мішина). Вплив рано початого статевого життя, нікотину, алкоголю на статеву систему жінки і чоловіка. Дошлюбне статеve життя як чинник подружньої невірності.

Тема 8. Динаміка подружніх відносин.

Чинники, які впливають на стабільність шлюбу. Життєвий цикл сім'ї (Р. Норберт, Е. Дюраль, Р. Хілл, Є.К. Васильєва, Г. Навайтис, Е.Г. Сіляєва, К. Вітакер, Е.Г. Ейдемільер). Проблематика перших періодів подружнього життя. Сутність поняття адаптації подружжя. Структура адаптації особистості у сфері шлюбно-сімейних відносин (В.А. Сисенко). Зміст первинної адаптації. Сфери сімейної адаптації (матеріально-побутова, морально-психологічна, інтимно-особистісна). Вторинна (негативна) адаптація і сфери її прояву. Умови подолання вторинної негативної адаптації.

Модуль III. ПСИХОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ ТА СІМЕЙНОЇ КРИЗИ

Тема 9. Сім'я і її вплив на формування особистості дитини.

Типи виховання.

Роль сім'ї в соціалізації дитини. Особливості соціалізації дитини в сім'ї. Психологічні механізми соціалізації, за допомогою яких батьки впливають на дітей. Особливості стилів сімейного виховання. Поняття рольової багатофункціональності в сім'ї. Основні патогенні типи виховання. Гіпоопіка: явне емоційне відкидання, перфекціонізм, компенсаторна гіпоопіка, гіпопротекція, прихована гіпопротекція, потураюча гіпопротекція. Виховання по типу підвищеної моральної відповідальності. Суперечливе виховання. Причини неадекватного батьківського ставлення до дитини. Поняття психологічного здоров'я дитини.

Тема 10. Психологія сімейної кризи

Вивчення феномену кризи у психологічній літературі. Теорії криз у працях Е. Ліндерманна, Дж. Каплана, Дж. Якобсона. Діагностичні ознаки кризи. Поняття сімейної кризи. Теоретичні підходи до опису сімейних криз. Кризи розглядаються як перехідні моменти між стадіями життєвого циклу (Е. Ейдемиллер, В. Юстіцкіс, В. Сатір Дж. Хейлі. Кризи сім'ї як стресові події, що впливають на стабільність сімейної системи (Р. Хілл). Експериментальні дослідження кризових періодів у життєдіяльності сім'ї (Плзак, С. Кратохвіл, Н. Самоукіна. Характеристики сімейної кризи. Прояви сімейної кризи на індивідуальному рівні, у нуклеарній сім'ї, у розширеній сім'ї, у стосунках сім'ї і соціуму. Симптоматична поведінка як результат сімейних криз. Характеристики симптоматичної поведінки (О. Борисов, Е. Ейдемиллер, В. Юстіцкіс, І. Добряков, І. Нікольская). Ставлення до сімейної кризи (Т. Титаренко). Переживання сімейної кризи (Ф. Василюк).

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Психологія сім'ї»

Назва теми		Кількість годин		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ СІМ'Ї				
1.	Тема 1. Розвиток інститутів шлюбу і сім'ї у контексті культурно-історичного розвитку людства	2	2	8
2.	Тема 2. Соціально-психологічні характеристики сім'ї	2	2	8
3.	Тема 3. Проблеми стабільності шлюбу і сім'ї	2	2	8
4.	Тема 4. Характеристика психологічної сутності шлюбу	2	2	8
Змістовий модуль 2. ФОРМУВАННЯ ПОДРУЖНЬОЇ ПАРИ ТА ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ СІМ'Ї				
5.	Тема 5. Формування подружньої пари та спілкування в сім'ї	2	2	8
6.	Тема 6. Емоційний компонент взаємодії подружжя. Кохання як основа подружніх стосунків.	2	2	8
7.	Тема 7. Психологія подружнього статевого життя	2	2	8
8.	Тема 8. Динаміка подружніх відносин	2	2	8
Змістовий модуль 3. ПСИХОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ ТА СІМЕЙНОЇ КРИЗИ				
9.	Тема 9. Сім'я і її вплив на формування особистості дитини. Типи виховання	2	2	8
10.	Тема 10. Психологія сімейної кризи	2	2	8
	Разом	20	20	80

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
з дисципліни «Психологія сім'ї»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ СІМ'Ї

Тема 1. Розвиток інститутів шлюбу і сім'ї у контексті культурно-історичного розвитку людства.

План практичного заняття:

1. Історія розвитку шлюбних стосунків від прадавності до сучасності.
2. Шлюб як основа сім'ї.
3. Національні особливості сімейних стосунків.
4. Особливості розвитку української сім'ї.
5. Сім'я і її характеристики.
6. Особливості сучасної сім'ї.

Тема 2. Соціально-психологічні характеристики сім'ї.

План практичного заняття:

1. Поняття та специфіка сім'ї як соціально-психологічного феномену.
2. Психологічний аналіз функцій сім'ї.
3. Типологія сімей.
4. Психологічні особливості етапів життєдіяльності сім'ї.
5. Основні тенденції розвитку сучасної сім'ї.

Тема 3. Проблеми стабільності шлюбу і сім'ї.

План практичного заняття:

1. Співвідношення понять "шлюб" і "сім'я".
2. Мотиви вступу до шлюбу.
3. Роль подружньої сумісності в підтримці стабільності шлюбу.
4. Адаптація подружжя до спільного життя.
5. Сутність поняття "психологічне здоров'я сім'ї".

Тема 4. Характеристика психологічної сутності шлюбу.

План практичного заняття:

1. Рівні готовності до шлюбу.
2. Статеве виховання в сім'ї.
3. Умови готовності майбутнього подружжя до шлюбу.
4. Умови створення психологічно здорової сім'ї.
5. Особливості подружнього спілкування. Вплив спілкування на стабільність сім'ї.
6. Дефекти сімейного спілкування.
7. Форми сімейних стосунків.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ФОРМУВАННЯ ПОДРУЖНЬОЇ ПАРИ ТА ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ СІМ'Ї

Тема 5. Формування подружньої пари та спілкування в сім'ї.

План практичного заняття:

1. Теорії вибору шлюбного партнера.
2. Періоди формування подружньої пари.
3. Психологічна характеристика періоду дошлюбного спілкування.
4. Прийняття рішення про вступ у шлюб.
5. Психологічні пастки періоду дошлюбного спілкування.

Тема 6. Емоційний компонент взаємодії подружжя.

Кохання як основа подружніх стосунків.

План практичного заняття:

1. Тлумачення поняття „атракція”.
2. Етапи розвитку емоційних відносин.
3. Феномен любові та її прояви. Співвіднесення понять „любов” і „закоханість”.
4. Теорії любові. Пастки любові.
5. Умови збереження емоційних відносин.

Тема 7. Психологія подружнього статевого життя.

План практичного заняття:

1. Біологічні, психологічні та соціокультурні відмінності статей.
2. Біологічна сутність шлюбу. Етапи сексуальної адаптації подружжя.
3. Співвідношення віку осіб, які вступають у шлюб.
4. Психологічні типи сексуальних партнерів.
5. Сімейно-сексуальні дизгармонії.

Тема 8. Динаміка подружніх відносин.

План практичного заняття:

1. Чинники стабільності шлюбних стосунків.
2. Життєвий цикл сім'ї (Е.Дюваль, Г.Навайтіс, Е.Ейдеміллер, К.Вітакер).
3. Проблематика перших періодів подружнього життя. Ідеалізація партнера. Шлюбно-сімейна адаптація.
4. Вторинна (негативна) адаптація: причини виникнення, шляхи попередження.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПСИХОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ ТА СІМЕЙНОЇ КРИЗИ

Тема 9. Сім'я і її вплив на формування особистості дитини.

Типи виховання.

1. Роль сім'ї в соціалізації дитини. Особливості соціалізації дитини в сім'ї.
2. Психологічні механізми соціалізації, за допомогою яких батьки впливають на дітей.
3. Особливості стилів сімейного виховання.
4. Поняття рольової багатфункціональності в сім'ї.
5. Основні патогенні типи виховання.
6. Причини неадекватного батьківського ставлення до дитини.
7. Поняття психологічного здоров'я дитини.

Тема 10. Психологія сімейної кризи

План практичного заняття:

1. Вивчення феномену кризи у психології.
2. Діагностичні ознаки кризи.
3. Поняття сімейної кризи.
4. Поняття нормативної сімейної кризи.
5. Поняття ненормативної сімейної кризи.
6. Типові міжособистісні конфлікти у одружених.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

№ з/п	Тематика	Години
1.	Тема 1. Розвиток інститутів шлюбу і сім'ї у контексті культурно-історичного розвитку людства	8
2.	Тема 2. Соціально-психологічні характеристики сім'ї	8
3.	Тема 3. Проблеми стабільності шлюбу і сім'ї	8
4.	Тема 4. Характеристика психологічної сутності шлюбу	8
5.	Тема 5. Формування подружньої пари та спілкування в сім'ї	8
6.	Тема 6. Емоційний компонент взаємодії подружжя. Кохання як основа подружніх стосунків.	8
7.	Тема 7. Психологія подружнього статевого життя	8
8.	Тема 8. Динаміка подружніх відносин	8
9.	Тема 9. Сім'я і її вплив на формування особистості дитини. Типи виховання	8
10.	Тема 10. Психологія сімейної кризи	8
Разом		80

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Навчальний процес передбачає проведення лекцій і практичних занять, самостійну роботу. Мова викладання – українська.

У процесі викладання дисципліни «Психологія сім'ї» використовуються такі методи навчання як:

- словесні (пояснення, лекція);
- наочні (ілюстрації, плакати, схеми, карти, мультимедійні файли);
- практичні (самостійна робота на занятті та позааудиторна діяльність, виконання розрахункових завдань);

- методи стимулювання обов'язку та відповідальності у студентів: переконання у значущості навчання, вимоги, вправи з виконання вимог, програмоване опитування;

- методи стимулювання інтересу до навчання: пізнавальні ігри, навчальні дискусії; створення ситуацій емоційно-моральних переживань; створення ситуацій пізнавальної новизни; створення ситуації зацікавленості;

- за ступенем самостійної роботи студентів: методи взаємодії викладача та студента (бесіда, дискусія); методи самостійної роботи студентів (самостійна робота з книгою, письмова робота, самостійна робота під керівництвом викладача);

- за особливостями навчально-пізнавальної діяльності студентів: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький;

- за джерелом інформації і сприймання навчальної інформації: словесні (розповідь, бесіда, лекція, пояснення); наочні (ілюстрація, демонстрація).

У навчальному процесі застосовуються: лекції, в тому числі із використанням засобів комп'ютерної техніки; практичні заняття; виконання самостійної роботи; робота в мережі Інтернет.

8. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Рубіжна атестація № 1	Директорська контрольна робота (№ 2)	Середній бал (№ 3)	Екзамен	Разом
20%	25%	15%	40%	100%

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка за 100-бальною шкалою / ECTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти	Рівень компетентності
90-100 A	Відмінно	<p>Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі. Здобувач освіти активно працює протягом усього курсу і показує при цьому високий рівень володіння теоретичними знаннями і практичними вміннями, відповідь його правильна, обґрунтована, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння здійснювати зв'язок теоретичних занять з практичними і реалізувати міжпредметні зв'язки. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.</p>	Високий (творчий) рівень

<p>85-89</p> <p>В</p>	<p>Дуже добре</p>	<p>Оцінюється завдання, що містить відповіді в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач освіти виявляє достатній рівень володіння теоретичним матеріалом і практичним вмінням з несуттєвими неточностями, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки з окремих питань навчального матеріалу.</p>	<p>Достатній рівень</p>
<p>75-84</p> <p>С</p>	<p>Добре</p>	<p>Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється незначна частина навчального матеріалу. Здобувач освіти виявляє достатній рівень володіння теоретичним матеріалом і практичним вмінням з певними неточностями та недоліками, достатньо проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.</p>	
<p>65-74</p> <p>Д</p>	<p>Задовільно</p>	<p>Оцінюється завдання, що містить відповіді в яких виявляється середній рівень володіння теоретичними знаннями, розуміння навчального матеріалу, а також практичних вмінь. Здобувач освіти в цілому оволодів суттю питань з даної теми, намагається аналізувати факти та події, робити певні конкретні висновки, недостатньо проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, виявляє недостатній рівень поінформованості у практичному застосуванні.</p>	<p>Середній рівень</p>
<p>60-64</p> <p>Е</p>	<p>Достатньо</p>	<p>Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються мінімальні знання і розуміння навчального матеріалу, проте недостатньо вони глибокі та осмислені. Здобувач освіти на</p>	

		заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, частково аналізує навчальний матеріал, проте при цьому робить неконкретні та неточні висновки, виявляє низький рівень поінформованості у практичному застосуванні.	
35-5 FX	Незадовільно	Оцінюється завдання, що не виконане або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Здобувач освіти відтворює незначну частину навчального матеріалу, викладає його уривчастими реченнями, безсистемно, відсутні висновки, узагальнення. Під час відповіді здобувач освіти допускає суттєві помилки, які не здатен виправити після коригуючих запитань, рівень володіння теоретичними знаннями і практичним вмінням не задовольняє мінімальні критерії. Обов'язкове складання повторного екзамену, заліку.	Низький рівень
1-34 F	Незадовільно	Оцінюється завдання, що не виконане, у здобувача освіти відсутні елементарні як теоретичні знання, так і практичні вміння. Обов'язкове повторне вивчення навчальної дисципліни.	Незадовільний рівень

10. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	Рівень компетентності
	Екзамен	Залік		
90-100	5 (відмінно)	Зараховано	A	Високий (творчий) рівень
85-89	4 (дуже добре)		B	Достатній рівень
75-84	4 (добре)		C	
65-74	3 (задовільно)		D	Середній рівень
60-64	3 (достатньо)		E	
35-59 (незадовільний рівень)	2 (незадовільно з можливістю повторного складання екзамену)	Незараховано (з можливістю повторного складання заліку)	FX	Низький рівень
1-34	2 (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	Незараховано (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	X	Незадовільний рівень

11. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Тексти лекцій.
2. Завдання для практичних завдань.
3. Завдання для самостійної роботи.
4. Тести для перевірки знань студентів.
5. Засоби діагностики знань студентів.
6. Критерії оцінювання знань студентів.
7. Посібники.
8. Презентаційні матеріали.
9. Інтернет-джерела.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова:

1. Поліщук В.М., Ільїна Н.М., Поліщук С.А. та ін. Психологія сім'ї. Навч. посібник. К.: Університетська книга, 2018. 282 с.
2. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї : навч.посіб. Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. 136 с.
3. Психологія сім'ї: підручник / за ред. В. М. Поліщука. Суми: П 86 Університетська книга, 2021. 248 с.
4. Марценюк М.О. Опорний конспект лекцій з курсу «Психологія сім'ї» для студентів напряму підготовки 6.030103 «Практична психологія». Мукачево: Вид-во МДУ, 2016 р. 94 с.
5. Ігнатенко Ірина. Шлюбно-сімейні стосунки у традиційній культурі українців. – Харків: КСД, 2017. - 240 с.
6. Потапчук Є., Карпова Д. Психологічна діагностика сімейних ролей як моделей поведінки подружжя. – Хмельницький: «Polylux design & print», 2021. – 52 с.
7. Чепмен Г., Кемпбел Р. П'ять мов любові до дітей. – Львів: Свічадо, 2020. – 224 с.

Допоміжна:

1. Гарт С., Годсон В. Шанобливі батьки, шанобливі діти. 7 ключів до перетворення сімейного конфлікту на співпрацю. – Харків: Ранок, 2020. – 240 с.
2. Психологія сім'ї. Конспект лекцій / Розр. Ушакова І.М. – Харків: Національний університет цивільного захисту України, 2017. – 83с.
3. Федоренко Р. П. Психологія сім'ї. Навчальний посібник Луцьк: Вежа-Друк, 2015. – 364 с.
4. Психологія сім'ї : навч. посіб. / Раїса Петрівна Федоренко. – Вид. 2-ге, змін. Та доповн.– Луцьк : Вежа-Друк, 2021. – 480 с.

13. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://www.osvita.org.ua> – Освітній портал.
2. <http://library.tneu.edu.ua> – сайт бібліотеки ЗУНУ
3. <http://www.education.gov.ua> – офіційний сайт МОН України.
4. http://pidruchniki.com/1584072030228/psihologiya/diferentsialna_psihologiya
5. <http://book.tr200.net/v.php?id=4153598>
6. http://esu.com.ua/search_articles.php?id=24417